

Informație privind activitatea Centrului pentru Drepturile Omului din Moldova în perioada ianuarie – septembrie 2012

Anual, convenind în cadrul unor dezbateri colective asupra priorităților în domeniul drepturilor omului, de către directorul instituției se aprobă planul de acțiuni al Centrului pentru Drepturile Omului, în care se regăsesc obiectivele strategice ale instituției. Pentru anul 2012 au fost planificate 35 de activități dintre care la momentul raportării sînt executate 27.

Avocații parlamentari și funcționarii CpDOM sînt antrenați în activitatea grupurilor de lucru interministeriale și intersectoriale:

- Grupul de lucru pentru elaborarea amendamentelor la cadrul legislativ privind activitatea Centrului pentru Drepturile Omului și a Mecanismului național de prevenire a torturii;
- Grupul de lucru intersectorial pentru reformarea instituției capacității juridice;
- Grupul de lucru pentru elaborarea ”Strategiei naționale în domeniul protecției datelor cu caracter personal”;
- Grupul de lucru pe lângă Ministerul Justiției pentru coordonarea și monitorizarea implementării Pilonului VI din Strategia de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016 ”Respectarea drepturilor omului în sectorul justiției” ;
- Grupul de lucru pe lângă Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene privind coordonarea procesului de liberalizare a regimului de vize cu Uniunea Europeană;
- Grupul de lucru interministerial pentru estimarea costurilor întru asigurarea executării acțiunilor prevăzute în PNADO 2011-2014
- Grupului interministerial la nivel de experți în vederea asigurării monitorizării implementării Planului de Acțiuni privind onorarea angajamentelor Republicii Moldova față de Consiliul Europei (PA-CoE).

În acest context, reieșind din deciziile adoptate pe dimensiunile de activitate ale fiecărui grup de lucru, a fost revizuit și Planul de activități pentru anul 2012 pentru includerea activităților pe care CpDOM trebuie să le realizeze pînă la sfîrșitul anului.

Asigurarea realizării acțiunilor din PNADO și Strategia de reformare a sectorului justiției

Conform Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pe anii 2011-2014 și Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016, Centrul pentru Drepturile Omului în parteneriat cu alte instituții, urmează să implementeze un șir de activități care pot fi divizate în două categorii:

- I. Consolidarea capacităților Centrului pentru Drepturile Omului
- II. Contribuire la asigurarea respectării drepturilor omului

La capitolul Consolidarea capacităților CpDOM sînt în implementare următoarele activități:

Elaborarea amendamentelor la cadrul legislativ privind activitatea Centrului pentru Drepturile Omului și a Mecanismului național de prevenire a torturii - prin Ordinul Ministrului Justiției nr. 509 din 25 noiembrie 2011 a fost creat grupul de lucru, în care au fost incluși reprezentanți ai Ministerului Justiției, Ministerului Finanțelor, Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene, Centrului pentru Drepturile Omului, reprezentanți ai asociațiilor obștești și ale misiunilor diplomatice în Republica Moldova (PNUD, UNICEF, Delegația Uniunii Europene etc). Sarcina grupului de lucru este de a studia legislația națională și internațională

pertinentă, de a analiza recomandările structurilor internaționale și propunerile experților internaționali, inițierea amendamentelor la Legea cu privire la avocații parlamentari, Legea privind controlul civil asupra respectării drepturilor omului în instituțiile care asigură detenția persoanelor, Regulamentul Centrului pentru Drepturile Omului, a structurii, a statului de funcții și a modului de finanțare a acestuia și la alte acte conexe în materie. Principalele aspecte abordate de grupul de lucru la nivel conceptual, țin de modul de numire în funcție a ombudsmanului, numărul avocaților parlamentari, durata mandatului, concretizarea formulei Mecanismului național de prevenire a torturii, procedura de aprobare a mijloacelor financiare.

Evaluarea necesităților reale de finanțare corespunzătoare a CpDOM - pentru implementarea acestei activități se efectuează analiza modului de finanțare a instituțiilor similare din alte țări și studierea cadrului legislativ pertinent, după care urmează să fie formulate recomandări și propuneri de modificare a cadrului normativ în vederea creării unui mecanism eficient de finanțare a instituției.

Elaborarea curriculei pentru instruirea inițială a noilor angajați și a planului de instruire continuă a personalului CpDOM - în parteneriat cu Institutul Național al Justiției și Academia de Administrare Publică se elaborează curricula pentru instruirea inițială a noilor angajați și planul de instruire continuă a angajaților CpDOM, care implică dezvoltarea abilităților de identificare și raportare a încălcărilor drepturilor omului.

Modificarea paginii web a Centrului pentru Drepturile Omului în vederea asigurării caracterului interactiv al acesteia - în cooperare cu reprezentanții Centrului de Guvernare Electronică a fost elaborat conceptul noului site al instituției și în prezent se lucrează asupra proiectului noii versiuni a paginii web. Varianta actualizată a noului site CpDOM urmează a fi lansată în cadrul Decadei pentru drepturile omului.

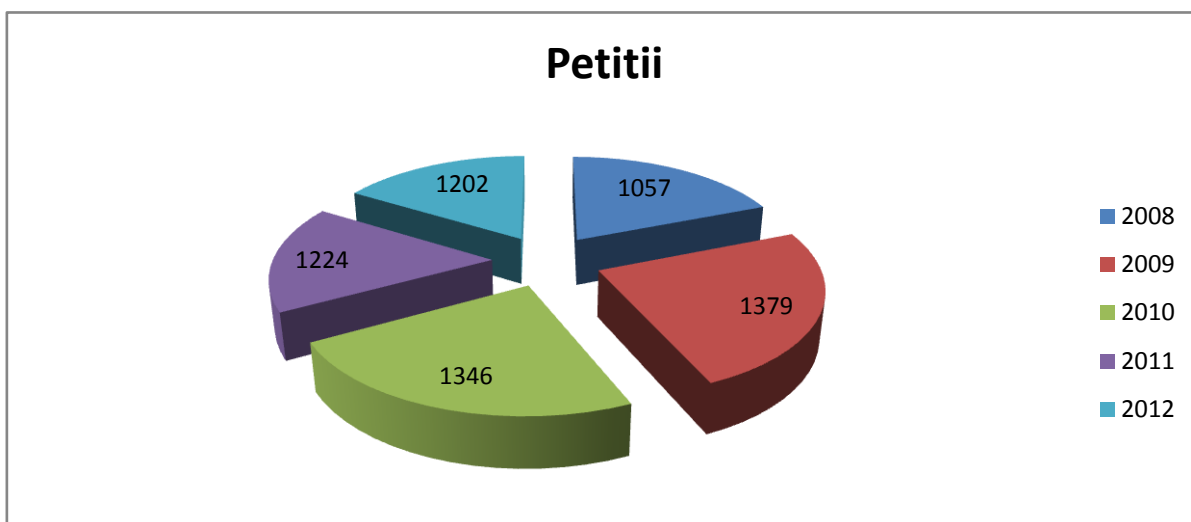
În vederea executării Domeniului specific de intervenție 6.4.3. Acțiunea nr. 1 din Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016, pe lângă CpDOM a fost creat grupul de lucru pentru coordonarea analizei cadrului normativ privind funcționarea instituțiilor responsabile de privarea de libertate în partea ce ține de prevenirea și combaterea torturii și a relelor tratamente; după caz, elaborarea unui proiect de modificare a cadrului normativ (acțiune din Strategia de reformă a sectorului justiției). Parteneri în realizarea acestei acțiuni sînt Procuratura Generală, Ministerul Afacerilor Interne, Centrul pentru Combaterea Crimelor economice și Corupției, Ministerul Sănătății, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Educației, Ministerul Justiției.

Cereri și audiența cetățenilor

Pe parcursul perioadei 01 ianuarie - 30 septembrie 2012 la Centrul pentru Drepturile Omului din Moldova au parvenit 1202 cereri, recepționate de oficiul central Chișinău (999) și reprezentanțele CpDOM din Cahul (56), Bălți (104) și Comrat (43).

Privind asupra indicilor menționați în raport cu datele anilor precedenți se atestă o situație relativ constantă, starea de lucruri urmînd a se contura odată cu efectuarea bilanțului pentru 12 luni de activitate.

Anexa nr.1 Statistica cererilor în dinamică din anul 2008

Ca și în anul precedent cel mai actual subiect abordat de către solicitanți este *pretinsa încălcare a dreptului de acces liber la justiție*, în acest an înregistrându-se și o creștere esențială cu 88 de adresări. Starea de lucruri atestă o situație îngrijorătoare de aceea demararea reformelor în justiție trebuie să satisfacă speranțele a cel puțin 359 de solicitanți care au invocat mai multe obiecții la calitatea actului justiției, dintre care: în 162 de cazuri se reclamă tergiversarea examinării cauzelor, în 54 cazuri - neîndeplinirea hotărârilor judecătorești, în 83 cazuri se invocă dezacordul cu sentința/hotărârea pronunțată iar 60 de cazuri se referă la lezarea dreptului la recurs efectiv.

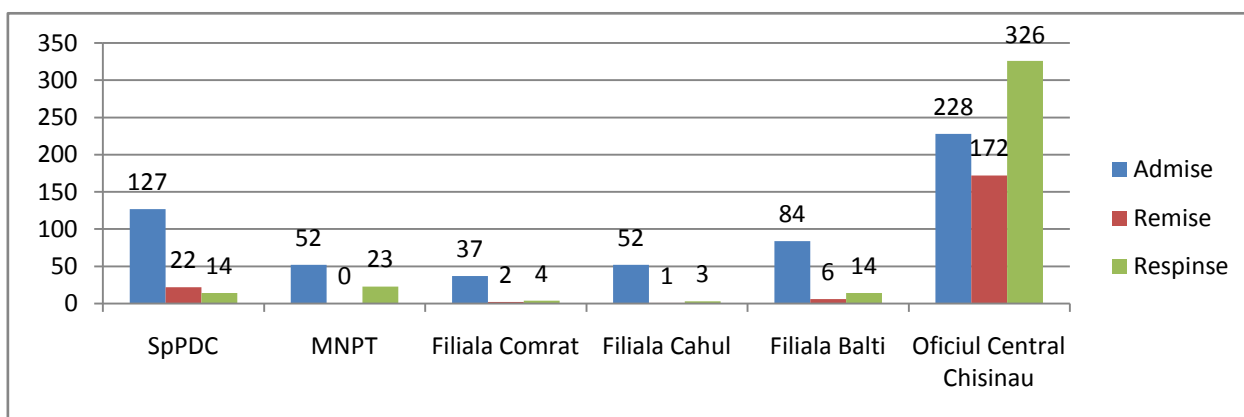
Anexa nr.2 Clasificarea adresărilor potrivit dreptului pretins lezat.

Tematică	Petiții 2012	Petiții 2011	comparat
Accesul liber la justiție	359	271	+88
Securitatea și demnitatea personală	82	228	-146
Dreptul la asistență și protecție socială	101	116	-15
Proprietate privată	76	87	-11
Dreptul la muncă	30	66	-36
Viața familială	70	68	+2
Dreptul la apărare	26	40	-14
Viața intimă și privată	4	16	-7
Dreptul la instruire	29	16	+13
Dreptul la petiționare	11	15	- 4

Dreptul la asistență și protecție socială constituie un alt drept, lezarea căruia se invocă de către beneficiarii CpDOM. Abordarea drepturilor economice, sociale și culturale prin prisma Pactului Internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale menține această temă pe cea de-a doua poziție în statistica oficială a instituției. În 52 de cazuri petiționarii susțin că nu le sînt acordate înlesnirile sociale cuvenite, 20 de persoane consideră că nu li se asigură dreptul la un trai decent iar în 27 de cazuri se reclamă modul de calculare a prestațiilor.

Dacă pînă în prezent tema *securității și demnității personale* s-a aflat într-o ascensiune constantă, atunci către momentul întocmirii raportului instituția a înregistrat o descreștere esențială a numărului adresărilor cu invocarea acestui subiect de la 228 în anul 2011 la 82 de adresări. Cu siguranță, autoritățile implicate sporesc gradul de cooperare cu CpDOM și devin tot mai deschise, însă cazuri izolate, și abordări *arhaice* ale unor funcționari știrbesc simțitor din imaginea per ansamblu în domeniu. Așa, din 82 de cereri înregistrate la tematica respectivă în 45 de cazuri se reclamă condițiile de detenție în instituțiile penitenciare, în 13 cazuri a fost invocată aplicarea torturii și a tratamentelor inumane sau degradante iar 12 cazuri se referă la lezarea demnității personale. (vezi anexa 2)

Anexa nr.3 Clasificarea cererilor în funcție de decizia adoptată

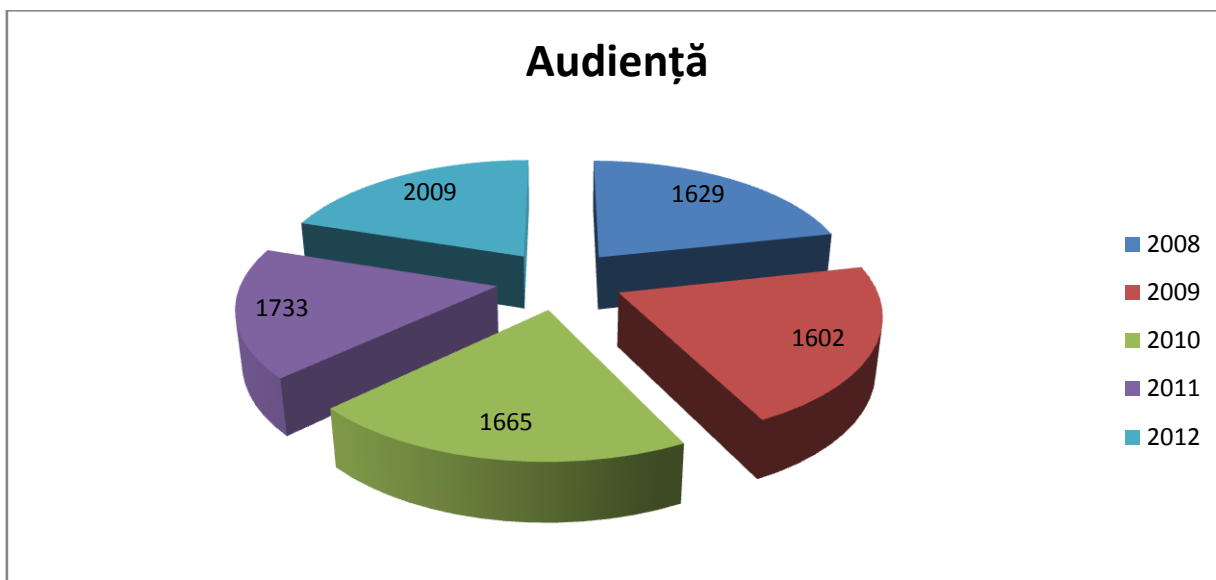

Din cele 1202 cereri înregistrate, 580 au fost acceptate spre examinare cu emiterea actelor de reacționare; cu solicitarea concursului organelor și persoanelor cu funcții de răspundere; cu înaintarea propunerilor de modificare a legislației etc. În 203 de cazuri cererile au fost remise spre examinare autorităților competente cu trimitere la prevederile art. 20 lit. c) din lege, fiind instituit controlul avocatului parlamentar asupra rezultatelor examinării. Alte 419 de cereri au fost respinse în temeiul art. art. 16, 17 și 18 din Legea cu privire la avocații parlamentari, indicîndu-se petiționarilor procedurile pe care sînt în drept să le folosească pentru a-și apăra drepturile și libertățile.

Audiența cetățenilor (art. 38 din Legea cu privire la avocații parlamentari, punctul 19 din Regulamentul CpDOM)

Primirea în audiență a cetățenilor are loc zilnic în sediul Centrului și în sediile reprezentanțelor. Fiecare avocat parlamentar primește în audiență cel puțin de 3 ori pe lună. În celelalte zile, petiționarii sînt primiți în audiență de către funcționarii instituției.

În primele 9 luni ale anului 2012 în audiență la avocații parlamentari și funcționarii CpDOM au fost 2009 cetățeni, fapt ce denotă o creștere cu circa 300 persoane în raport cu 2011 (12 luni). Vizibilitatea sporită a instituției (vezi capitolul *Mediatizarea activității CpDOM și a avocaților parlamentari*) ar putea fi o explicație plauzibilă pentru faptul dat.

Acte de reacționare

În rezultatul examinării cererilor admise, au fost întocmite și înaintate autorităților competente privind încălcările drepturilor constituționale ale cetățenilor, următoarele acte de reacționare:

Tipul acțiunii/actului de reacționare	2012	2011	2010	2009	2008
Aviz (în temeiul art.27 din Legea nr. 1349)	59	66	102	68	13
Demersuri (pentru intentarea unui proces penal/disciplinar în privința persoanei cu funcții de răspundere care a comis încălcări ce au generat lezarea considerabilă a drepturilor și libertăților omului (art.28 lit. b) Legea nr. 1349)	14	9	10	33	8
Sesizări asupra cazurilor de încălcări a eticii de serviciu, tărgănare și birocrațism, în temeiul art.28 lit.d) Legea 1349)	12	7	56	-	-
Sesizări la Curtea Constituțională (în temeiul art.31 din Legea nr.1349)	6	5	3	2	2
Acțiuni în judecată/cereri cu privire la intervenirea în proces pentru depune concluzii	12/44	7	-	-	-
Rapoarte tematice	6	6	-	-	-
Acord de conciliere	4	3	1	-	-
Propuneri privind îmbunătățirea aparatului administrativ în temeiul art. 2 lit.b) din Legea nr.1349	17	2	-	-	-
Propuneri de perfecționare a legislației în domeniul drepturilor omului (prezentate Parlamentului și Guvernului în temeiul art.29 lit.a) din Legea nr.1349)	10	4	-	5	10
Autosesizare	52	22	-	-	-
TOTAL	215	109	169	108	33

Aviz cu recomandări (art. 27 din Legea cu privire la avocații parlamentari)

În situațiile în care se constată încălcări ale drepturilor petiționarilor, avocații parlamentari prezintă organelor sau persoanelor cu funcții de răspundere ale căror decizii sau acțiuni (inacțiuni), după părerea lor, încalcă drepturile și libertățile constituționale ale omului, avize care conțin recomandări privind măsurile ce urmează a fi luate pentru repunerea imediată în drepturile încălcate a petiționarului.

Astfel, în primele 9 luni ale anului 2012 au fost întocmite 59 de avize cu recomandări, care au fost transmise în adresa autorităților publice centrale și locale, după cum urmează:

- Instituții penitenciare – 12
- Comisariate de poliție 12
- Secțiile de asistență socială și protecție a familiei - 8
- Primării – 7
- Direcțiile Generale Învățământ, Tineret și Sport raionale – 4
- Ministerul Muncii, Protecției Sociale și familiei – 3
- Ministerul Apărării și instituții subordonate – 3
- Ministerul Educației și instituții subordonate – 3
- Trupele de carabinieri – 2
- SA Union Fenosa – 1
- Ministerul Finanțelor - 1
- Moldsilva – 1
- ÎM DPEFL – 1
- Întreprinderea ”Fântâna Recea” – 1

Din numărul total de avize, 26 au fost înaintate în urma vizitelor efectuate în cadrul activității Mecanismului Național de Prevenire a Torturii, în adresa instituțiilor care asigură detenția persoanelor (12 – Instituții penitenciare, 12 – Comisariate de poliție; 2- trupele de carabinieri). În majoritatea acestor avize au fost înaintate recomandări privind ameliorarea condițiilor de detenție: asigurarea spațiului locativ conform standardelor, asigurarea iluminării, ventilării, aprovizionării cu apă și energie electrică, lenjerie, hrană suficientă. Majoritatea recomandărilor avocaților parlamentari sînt îndeplinite, în limita resurselor financiare alocate din bugetul de stat.

Un exemplu relevant de intervenire cu aviz este cel al locuitorilor satului Recea, raionul Rîșcani, care au fost deposedați de proprietatea lor privată (cote-părți valorice) de către conducerea GAS ”Fântâna Recea”. Avocatul parlamentar a recomandat întreprinderii agricole să întreprindă măsurile necesare pentru legalizarea relațiilor de arendă între GAS ”Fântâna Recea” și deținătorii cotelor-părți calorice din localitate, prin materializarea acestor relații într-un contract perfectat în conformitate cu prevederile Legii cu privire la arenda în agricultură nr. 198 din 15.05.2003. Potrivit informațiilor parvenite de la reprezentanțele teritoriale problema pare a avea caracter sistemic de aceea după examinarea de către autoritate a avizului se va decide asupra strategiei de abordare a subiectului la nivel de țară.

În avizul către Primăria Drepcăuți, r-nul Briceni s-a recomandat înlăturarea ilegalităților la autentificarea procurii prin care circa 1000 de coproprietari ai bunurilor atribuite la privatizarea întreprinderii agricole a Asociației «Drepcăuți» au împuternicit cetățeanul V.C. să efectueze din numele lor un șir de acțiuni printre care și rezilierea contractelor de arendă a terenurilor agricole. Incertitudinile apărute referitor la exprimarea voinței de delegare a drepturilor către reprezentant a determinat avocatul parlamentar să intervină ca rezultat procura a fost anulată în parte.

Avocatul parlamentar a fost sesizat de o minoră, invocînd îngrădirea dreptului la învățatură prin faptul că administrația Colegiului Financiar-Bancar ”A. Diordiță” din mun. Chișinău a refuzat eliberarea actelor de studii pentru a se transfera la o altă instituție de învățămînt pînă nu se achită cheltuielile pentru un an de studii cu finanțare bugetară în instituția respectivă. Ca

urmare, în lipsa actelor de studii minora este în imposibilitate de a-și continua studiile, fapt ce a generat îngrădirea accesului la învățătură. Avocatul parlamentar a intervenit către administrația instituției de învățământ vizate privind repunerea imediată în dreptul la învățătură a minorei prin dispunerea eliberării actelor de studii pentru a-i asigura accesul la studii. Totodată, în vederea neadmiterii pe viitor a unor situații similare s-a recomandat organizarea de către Ministerul Educației a controlului privind legalitatea încheierii contractelor cu elevii/studentii din toate instituțiile de învățământ.

Demers pentru intentarea unui proces disciplinar sau penal (art. 28 lit.b din Legea cu privire la avocații parlamentari)

În primele 9 luni ale anului 2012 avocații parlamentari au intervenit de 13 ori către organele corespunzătoare cu demersuri pentru intentarea proceselor disciplinare sau penale în privința persoanelor cu funcții de răspundere care au comis încălcări ce au generat lezarea considerabilă a drepturilor și libertăților omului, după cum urmează:

- Procuratura Generală și procuraturi raionale – 10
- Serviciul Grăniceri – 1
- MAI – 1
- Stația zonală Asistența Medicală Urgentă „”- 1

Astfel, de către Procuratura Generală și procuraturile raionale în 4 cazuri a fost intentată urmărirea penală; în 2 cazuri a fost emisă ordonanță de refuz în începerea procedurii penale; alte 3 cazuri sînt în proces de examinare; într-un caz s-a decis începerea procedurii disciplinare.

Totodată s-a solicitat începerea procedurii disciplinare, în alte 3 cazuri:

- Ministerul Afacerilor Interne – s-a decis demisionarea persoanei cu funcție de răspundere;
- Stația Zonală Asistență Medicală Urgentă „NORD” - s-a decis că pentru disciplinarea persoanelor vinovate va fi suficientă avertizarea verbală,
- Pichetul de Grăniceri Vulcănești (în urma vizitei de monitorizare efectuate de către funcționarii CpDOM Reprezentanța Cahul la pichetul de grăniceri Vulcănești) - s-a decis nesancționarea disciplinară în baza Regulamentului disciplinei militare adoptată prin Legea nr. 52 din 02.03.2007 deoarece acesta nu se răsfrînge asupra statutului polițiștilor de frontieră).

Potrivit jurisprudenței oficiale a Curții Europene a Drepturilor Omului, la situația anului 2012 Moldova este condamnată pentru constatarea a 21 de violări a art.3 CEDO în sensul procesual al acestuia (dreptul la un control eficient din partea statului a alegațiilor despre tortură). În acest context calitatea investigațiilor actelor de tortură constituie veriga principală în șirul de măsuri în vederea prevenirii și eradicării fenomenului, iar subdiviziunea specializată din cadrul Procuraturii Generale trebuie să devină lider în determinarea politicilor punitive din domeniu.

Sesizare (art.28 lit.d) din Legea cu privire la avocații parlamentari)

În temeiul prevederilor art. 28 lit.d) din Legea cu privire la avocații parlamentari au fost înaintate 12 sesizări asupra cazurilor de neglijență în lucru, de încălcare a eticii de serviciu, de târăgănare și birocrațism, după cum urmează:

- Secretarului General al Guvernului (exercitarea controlului administrativ al actelor emise de APL) – 6
- Ministerului Muncii Protecției Sociale și Familiei - 2

- Ministerului Educației -1
- Instituțiilor subordonate Ministerului Sănătății -1
- Autorităților publice locale -1
- Executorului judecătoresc - 1

O sesizare se află în proces de examinare de către autoritatea vizată, în celelalte cazuri autoritățile vizate au reacționat corespunzător.

În atenția avocatului parlamentar s-a aflat situația din grădinița de copii din localitatea Popeasca, raionul Ștefan Vodă. Potrivit materialelor acumulate, mai mulți copii au primit diverse leziuni corporale din neatenția cadrelor didactice. Totodată, au fost stabilite încălcări de ordin managerial, inclusiv în partea ce ține de asigurarea cu alimentație a copiilor. În sesizarea dresată Primarului localității, avocatul parlamentar a solicitat examinarea cazului de exercitare defectuoasă a atribuțiilor de serviciu de către directorul grădiniței de copii și destituirea din funcție a conducătorului instituției, în cazul constatării abaterilor disciplinare, precum și a cadrelor didactice ce au admis încălcarea atribuțiilor de serviciu.

Avocatul parlamentar a fost informat, precum că Primăria, colectivul didactic și părinții convocați pentru o adunare generală, au conștientizat gravitatea cazurilor oglindite în sesizare cu întreprinderea unui șir de măsuri chemate să contribuie la lichidarea neajunsurilor și sancționarea persoanelor vinovate. Astfel, Primăria s-a adresat organelor de drept competente privind examinarea cazurilor de leziuni corporale; printr-o dispoziție specială a primăriei a fost desemnat un contabil responsabil pentru raportarea săptămînală privind folosirea produselor alimentare atât cantitativ, cât și calitativ; comitetul părintesc a luat la control registrul de evidență a meniurilor, calitatea alcătuirii acestor meniuri; s-a interzis alimentarea personalului angajat al grădiniței din produse alimentare destinate copiilor. Totodată, avocatul parlamentar a fost asigurat că în urma investigării cazului de către organele de drept competente, Direcția Generală de Învățămînt și primăria vor întreprinde măsurile de rigoare, după caz.

Obiecții și propuneri de ordin general privind îmbunătățirea activității aparatului administrativ (art. 29 lit.b din Legea cu privire la avocații parlamentari)

În perioada de referință avocații parlamentari în 16 cazuri au înaintat autorităților publice centrale și locale obiecții și propuneri privind îmbunătățirea aparatului administrativ, după cum urmează:

- Ministerelor și instituțiilor subordonate - 5
- Autorităților publice locale – 8
- Organelor de drept - 2
- Mass media -1

În 9 cazuri autoritățile sesizate și-au expus opiniile pe marginea recomandărilor avocaților parlamentari și au comunicat asupra măsurilor întreprinse.

Astfel, în legătură cu sesizările parvenite din partea locuitorilor or. Edineț privind starea sanitaro-epidemiologică dezastruoasă din străzile centrale ale orașului, generată de amplasarea pieței agroalimentare ilegale în nemijlocita apropiere. Avocatul parlamentar a recomandat primarului de Edineț luarea unei atitudini mai active în lichidarea pieței ilegale amplasate în regiunea Pieței centrale ale or. Edineț, astfel încît să fie asigurată realizarea dreptului la ocrotirea sănătății populației, garantat de art. 36 din Constituție. Primăria or. Edineț a informat în termen avocatul parlamentar asupra măsurilor întreprinse, în special încheierea contractului de comodat dintre Primăria or. Edineț și Î.M. Piața orașenească în vederea asigurării realizării organizate a produselor agricole și a organizării serviciilor de curățare sanitară a teritoriului.

Rămîne deocamdată fără răspuns recomandarea avocatului parlamentar adresată autorităților publice locale din Dondușeni privind întreprinderea tuturor măsurilor legale pentru asigurarea realizării dreptului la ocrotirea sănătății populației prin elaborarea, aprobarea și realizarea programelor teritoriale de control și profilaxie a tuberculozei, organizarea activităților permanente

de informare și de educare a comunității privind prevenirea extinderii tuberculozei. Această recomandare a fost înaintată în legătură cu angajarea în funcția de educatoare la o grădiniță de copii din or. Dondușeni a unei persoane diagnosticate cu tuberculoză pulmonară diseminată cu destrucție. În urma investigării acestui caz, avocatul parlamentar a conchis că autoritățile publice locale nu au întreprins toate măsurile posibile întru asigurarea principiului de ocrotire a sănătății colectivității locale și nu au organizat lucrul de prevenire, control și profilaxie a tuberculozei, prin ce au derogat de la normele materiale ale legislației naționale în vigoare și au supus unui pericol populația din localitate.

Concilierea părților (art. 23 din Legea cu privire la avocații parlamentari)

Avocații parlamentari, în calitate de mediatori, au soluționat 4 plângeri prin concilierea părților, găsind soluții reciproc acceptabile de toate părțile implicate. Pe aceste cazuri concilierea s-a finalizat prin semnarea acordurilor corespunzătoare, fapt care a constituit temei pentru încetarea procesului de examinare a cererilor. Ca rezultat al concilierilor:

- Petiționarului M. urmează să i se achite de către un agent economic suma de 8393,23 lei, 38494 ruble rusești și 403,28 hrivne ucrainești pentru compensarea cheltuielilor suplimentare pentru reabilitarea medicală, socială și profesională în legătură cu vătămarea sănătății ca urmare a accidentului de muncă;
- Petiționarul M.C. a privatizat apartamentul
- Petiționara C. beneficiază de un nou contract de prestare a serviciilor de salubritate, cu revizuirea plății pentru serviciile prestate în beneficiul petiționarei;
- Cetățeanul I.C a fost înregistrat de către Agenția de ocupare a forței de muncă a mun. Bălți ca șomer și inclus în banca de date a agenției.

Înaintarea acțiunilor civile în temeiul art.28) din Legea cu privire la avocații parlamentari)

În baza rezultatelor examinării cererilor avocații parlamentari sînt în drept să adreseze în instanțele de judecată cereri în apărarea intereselor petiționarilor. Acest mecanism este aplicat în cazurile de încălcare în masă sau gravă a drepturilor și libertăților constituționale ale omului, în cazurile de o importanță socială deosebită sau în cazurile cînd este necesar de a apăra interesele unor persoane ce nu pot folosi de sine stătător mijloacele juridice de apărare.

În perioada de referință au fost adresate în instanța de judecată 12 cereri de chemare în judecată în apărarea intereselor petiționarilor și 44 cereri cu privire la intervenirea în procesul civil pentru a depune concluzii, în temeiul art. 74 din Codul de procedură civilă.

Așa la 11.06.2012 a fost înaintată acțiunea în judecată privind obligarea oficiului stării civile Briceni de a înregistra nașterea copilului C. conform certificatului medical constatator al nașterii din 07.04.2011, și obligarea certificatului de stare civilă.

Intervenirea avocatului parlamentar a fost determinată de incapacitatea autorităților statului de a interveni prin mecanisme legale în vederea garantării dreptului copilului la nume și cetățenie garantat de Convenția Internațională cu privire la Drepturile Copilului, art. 7 alin.1. Birocratismul pronunțat, pregătirea profesională insuficientă, dar și tratarea simplistă a problemelor cetățeanului au făcut posibil ca timp îndelungat copilul C., născut la 11.03.2009, să nu fie documentat în modul convenit de lege.

Prin hotărîrea judecătoreiei Briceni din 23.08.2012 acțiunea avocatului parlamentar a fost admisă integral.

Prin înaintarea acțiunilor în judecată avocații parlamentari au intervenit în interesele persoanelor cu dizabilități, pensionarilor, minorilor și reprezentanților săi legali, invocînd lezarea drepturilor sociale, acces la justiție, recuperarea prejudiciului, proprietate etc.

În procedura Judecătoreiei raionului Cahul se află pe rol 41 de cauze civile la cererea de chemare în judecată a Agenției relații funciare și cadastru împotriva a 41 de proprietari, cu privire la exproprierea terenurilor agricole. În fapt, conform Legii nr. 176-XVI din 10.07.2008

privind declararea utilității publice a lucrărilor de interes național de construcție a Portului Internațional Liber Giurgiulești, terenurile – proprietate privată sînt supuse exproprierii pentru cauză de utilitate publică de interes național de construcție a Portului Internațional Liber Giurgiulești.

În rezultatul negocierilor purtate în cadrul Comisiei pentru soluționarea întîmpinărilor expropriațiilor la propunerile de expropriere, nu s-a ajuns la un acord cu proprietarii de terenuri, or acestora li se propuneau loturi în schimb amplasate în satul Sadova raionul Călărași, satul Sculeni raionul Ungheni, satul Plopi raionul Cantemir, satul Cairaclia raionul Taraclia.

Conform art.127 din Constituția Republicii Moldova, statul ocrotește proprietatea. Art. 46 din Constituție statuează expres că dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului sînt garantate; nimeni nu poate fi expropriat decît pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă și prealabilă despăgubire. Invocînd ingerința în dreptul de proprietate prin prisma normelor constituționale indicate supra, CDO din Moldova a intervenit în temeiul art. 74. Din Codul de procedură civilă pentru formularea concluziilor asupra fondului cauzei.

Cu cereri similare avocații parlamentari au intervenit și în alte 3 cauze civile.

Sesizarea Curții Constituționale (art. 31 din Legea cu privire la avocații parlamentari)

Au fost înaintate 6 sesizări către Curtea Constituțională privind controlul constituționalității unor acte normative în contextul dreptului de acces liber la justiție, dreptului la învățătură, dreptului la asistență și protecție socială, dreptului la muncă.

O sesizare a fost examinată cu declararea neconstituționalității unor prevederi din Legea privind indemnizațiile pentru incapacitate temporară de muncă și alte prestații de asigurări sociale; o sesizare nu a fost acceptată spre examinare în fond; celelalte sesizări urmează a fi examinate.

Înaintarea propunerilor în vederea perfecționării legislației în vigoare în domeniul asigurării drepturilor și libertăților omului (art. 29 lit.a din Legea cu privire la avocații parlamentari)

În primele 9 luni ale anului 2012 au fost înaintate 10 propuneri de modificare a cadrului normativ în vigoare:

1. Propunere privind modificarea Regulamentului cu privire la modul de asigurare a unor categorii de mijloace ajutătoare tehnice, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 567 din 26.07.2011;
2. Propunere privind revizuirea și modificarea cadrului normativ în vigoare astfel, încît să fie asigurată legalitatea internării în instituția psihiatrică a persoanelor în privința cărora se efectuează urmărirea penală și care se află în stare de arest (art. 490 din Codul de procedură penală);
3. Propunere privind modificarea art. 95 din Codul penal (proiect de lege examinat în Parlament);
4. Propunere privind modificarea art. 11 al.1¹ din Legea privind plata pentru poluarea mediului nr. 1540 din 25.02.1998;
5. Propunere privind revizuirea cadrului normativ în ceea ce privește sistarea polițelor de asigurări medicale obligatorii imediat după concedierea persoanei;
6. Propunere privind revizuirea mecanismului de percepere a taxelor pentru executarea hotărîrilor judecătorești prin modificarea art. 36-38 din Codul de executare al RM;
7. Propunere privind modificarea cadrului normativ în vigoare întru elaborarea mecanismului de transfer a cotelor de asigurări sociale de stat ale deținuților către BASS prin intermediul CNAS;
8. Propunere pentru modificarea Regulamentului cu privire la delegarea salariaților entităților din Republica Moldova, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 10 din 05.01.2012;
9. Propunere de revizuire a cadrului normativ în vigoare privind necesitatea reglementării cerințelor pentru calitatea mijloacelor ajutătoare tehnice pentru persoanele cu dizabilități;

10. Propunere privind modificarea art. 18 alin. 1 din Legea privind indemnizațiile pentru incapacitate temporară de muncă și alte prestații de asigurări sociale nr. 289 din 22.07.2004; modificarea punctului 7 alin. 3; alin. 4/1 din Hotărârea Guvernului cu privire la indemnizațiile adresate familiilor cu copii nr. 1478 din 15.11.2002;

Investigații din proprie inițiativă (art.21 lit.a din Legea cu privire la avocații parlamentari)

În baza informațiilor privind încălcarea în masă sau gravă a drepturilor și libertăților constituționale ale cetățenilor și în cazurile de o importanță socială deosebită, preluate din mass-media și din alte surse veridice, avocații parlamentari au pornit din proprie inițiativă 52 de investigații cu referire la diverse subiecte, cum ar fi:

- Asigurarea unui mediu înconjurător sănătos;
- Asigurarea dreptului la ocrotirea sănătății;
- Calitatea spoturilor publicitare din perspectiva asigurării egalității gender;
- Asigurarea dreptului la asistență și protecție socială;
- Asigurarea dreptului la integritate fizică și psihică;
- Asigurarea drepturilor copiilor instituționalizați și a celor rămași fără ocrotire părintească;
- Asigurarea drepturilor persoanelor cu dizabilități etc.

În urma investigării cazurilor de infectare sau presupusă infectare cu TBC în instituții de învățământ (școala-internat din satul Crihana Veche, raionul Cahul, o grădiniță din or. Donușeni, o grădiniță de copii din satul Congaz, Comrat) avocatul parlamentar a sesizat Ministerul Sănătății, Centrele de sănătate publică, Ministerul Educației privind investigarea fiecărui caz în parte și întreprinderea acțiunilor urgente în scopul evaluării riscurilor pe țară de contaminare cu TBC și realizării tuturor acțiunilor epidemiologice pentru profilaxia și combaterea tuberculozei. Investigațiile efectuate pe marginea acestor cazuri au servit temei pentru elaborarea unui Studiu privind dreptul la ocrotirea sănătății a persoanelor care suferă de TBC.

Investigarea cazului de deces al unui pacient din satul Verejeni, raionul Ocnița, nemijlocit în salonul ambulanței și acțiunile ulterioare ale personalului medical, care au lăsat cadavrul la locul decesului, au scos în evidență încălcarea mai multor norme legale privind drepturile pacienților, drepturi deviate din drepturile fundamentale ale omului, la viață și sănătate, care includ drepturi sociale ce țin de accesibilitate, echitate, și calitate în obținerea asistenței medicale, precum și drepturi individuale ce țin de respectarea pacientului ca ființă umană, a demnității și integrității lui. Avocatul parlamentar s-a adresat cu un demers către procuratura Ocnița, solicitând pornirea urmăririi penale pe acest caz. De asemenea a fost expediat un demers la Instituția Medico-sanitară Publică – Stația Zonală de Asistență Medicală Urgentă ”Nord” cu privire la oportunitatea tragerii la răspundere disciplinară a persoanelor ce au admis erori tactice, neglijența în serviciu la recepționarea, preluarea solicitării de ajutor medical de urgență. În rezultat, colaboratorilor implicați le-au fost aplicate sancțiuni nedisciplinare, personalul medical a fost familiarizat cu prevederile actelor normative de funcționare a serviciului AMU și respectarea drepturilor pacientului.

Avocații parlamentari au constatat nerespectarea procedurii de punere sub sechestru a mijloacelor bănești ce parvin cu titlu de pensie socială în mărimea cuantumului minim garantat al salariului în sectorul real. Executorii judecătorești invocă lipsa de timp și volumul mare de lucru în special în cazul verificării tipului de venituri deținute în bănci. În cazuri individuale avocatul parlamentar a intervenit pentru scoaterea sechestrului de pe mijloacele bănești, iar la nivel de sistem au fost înaintate recomandări către Uniunea executorilor judecătorești și propuneri de modificare a legislației, înaintate Ministerului Justiției.

Avocații parlamentari s-au autosesizat în cazurile dezactivării polițelor de asigurări medicale obligatorii în urma eliberării ordinului de demisie sau concediere. Faptul că efectele poliței medicale încetează în urma concedierii persoanei intră în contradicție cu reglementările

legale și cu principiile de bază ale sistemului de asigurări medicale obligatorii. Polița de asigurări medicale obligatorii este activă doar pe perioada beneficierii de ajutor de șomaj sau indemnizației de șomaj, care, în temeiul Legii privind ocuparea forței de muncă și protecția socială a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă, se stabilește doar peste 3 luni de la data înregistrării la Agenția teritorială de ocupare a forței de muncă, perioadă în care persoana nu are posibilitate de a beneficia gratuit de serviciile medicale stabilite în Programul Unic de asigurări medicale obligatorii. Dat fiind faptul că în sistemul de asigurări medicale obligatorii există mai multe aspecte ce urmează a fi revăzute, în iunie 2012 a fost expediată o propunere Companiei Naționale de Asigurări în Medicină privind revizuirea cadrului legal cu referire la sistarea polițelor de asigurări medicale obligatorii imediat după concedierea persoanei; revizuirea sistemului de asigurări medicale obligatorii în privința persoanelor care desfășoară activități prin cumul; desfășurarea unei campanii în mass-media de informare a populației privind modalitatea verificării dacă primele de asigurări medicale au ajuns la contul asiguratorului.

În baza propunerilor avocaților parlamentari Ministerul Sănătății a elaborat și prezentat Guvernului spre examinare un proiect de lege privind modificarea cadrului legal privind asigurarea obligatorie de asistență medicală.

Fiind îngrijorat de apariția tot mai frecventă a unor spoturi video și panouri de publicitate cu un conținut ce generează încălcarea principiului egalității, Avocatul parlamentar a intervenit către Agenția Națională pentru Protecția Concurenței, în contextul atribuțiilor privind controlul de stat asupra legislației cu privire la publicitate, pe marginea publicității companiilor "Sun Communications" și "Holiday Service" pentru a nu admite încălcarea principiului egalității consacrat în art. 16 din Constituția Republicii Moldova.

În contextul asigurării respectării dreptului la un mediu înconjurător sănătos avocatul parlamentar a solicitat efectuarea controlului de stat de către Ministerul Sănătății și Ministerul Mediului și autoritățile publice locale în legătură cu modul de exploatare și depozitare a deșeurilor în unele localități, calitatea apei potabile, poluarea mediului ca rezultată al exploatarea necorespunzătoare de către unii agenți economici, etc. Ministerul Mediului a reacționat prompt la semnalele avocatului parlamentar și a întreprins acțiuni reale de remediere a situației, prin dispunerea tratării apei potabile, efectuarea auditului ecologic al activității economice a agentului economic, care ar putea fi o potențială sursă de poluare a mediului, amenajării terenurilor speciale pentru acumularea deșeurilor, precum și evacuarea deșeurilor stocate neautorizate etc. Totodată au fost întocmite procese verbale de aplicare a sancțiunilor contravenționale în conformitate cu prevederile Codului Contravențional. În același context, în cadrul unei conferințe de presă, a întrevederilor cu factori de decizie din Republica Moldova și Ucraina, precum și în adresarea către Președintele Republicii Moldova, avocatul parlamentar a abordat problema siguranței ecologice a fluviului Nistru, situație ce amenință direct sănătatea și viața populației, ca urmare a supraîncărcării minei de potasiu din localitatea Kaluș, regiunea Ivano-Frankovsk, Ucraina.

Activitatea de propagare a cunoștințelor în domeniul apărării drepturilor și libertăților constituționale ale omului

La 25 iulie Centrul pentru Drepturile Omului, cu sprijinul PNUD Moldova, a organizat Conferința internațională științifico-practică cu prilejul împlinirii a 5 ani de la instituirea Mecanismului național de prevenire a torturii în Republica Moldova. Conferința a întrunit oficiali de rang înalt ai structurilor specializate ale ONU (Comitetul ONU împotriva torturii, Subcomitetul ONU împotriva torturii, Comitetul European pentru prevenirea torturii), funcționari ai MNPT din oficiile ombudsmanilor din Slovenia, Polonia, Armenia, Georgia,

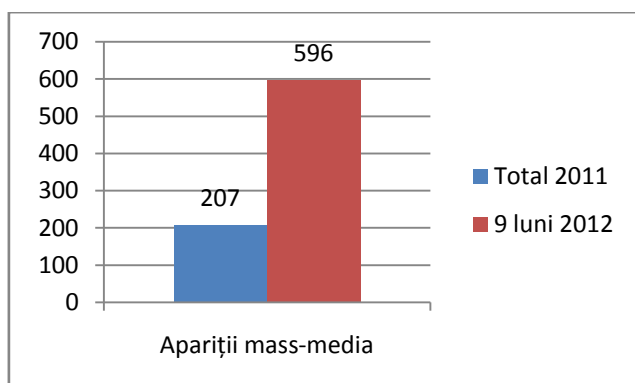
Azerbaidjan, reprezentanți ai mediului academic din țară, ai instituțiilor de drept și administrației publice centrale, ai ONG-urilor care activează în domeniul drepturilor omului.

Centrul pentru Drepturile Omului a organizat **18** reuniuni, ateliere de lucru, mese rotunde, prezentări la care au fost puse în discuție probleme ce țin de asigurarea respectării drepturilor omului în Republica Moldova. Activitățile desfășurate au abordat în particular tematica combaterii torturii și relelor tratamente, a protecției drepturilor sociale și a persoanelor cu dizabilități, protecția și promovarea drepturilor copiilor. Evenimentele organizate de Centrul pentru Drepturile Omului au constituit prilejuri pentru un schimb vast de opinii, informații, dar și pentru un dialog la teme vizînd situația respectării drepturilor și libertăților fundamentale, posibilitățile de ameliorare a stării de existente de lucruri, inclusiv prin schimbarea de abordări din partea autorităților, perfecționarea legislației în domeniu.

Avocații parlamentari și funcționarii CpDOM au participat de asemenea la **30** de conferințe, seminare, ateliere de lucru și la alte activități organizate de oficiile ombudsmanilor din alte țări, organizații internaționale, ONG-uri și instituții de publice din țară și de peste hotare.

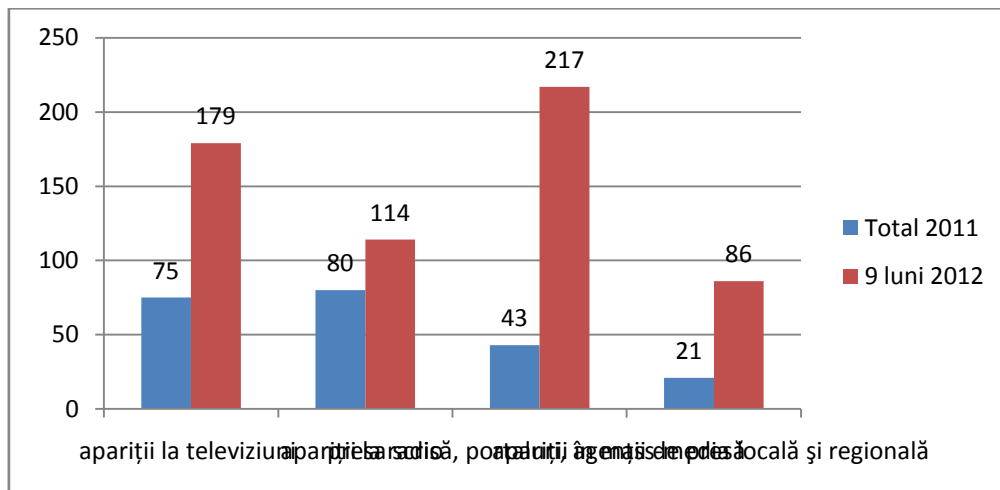
Mediatizarea activității CpDOM și a avocaților parlamentari

În 9 luni ale anului 2012 au fost înregistrate **596** de apariții în mass-media, față de **207** pe întreg parcursul anului 2011,

dintre care:

- apariții la televiziuni – **179**, față de **75** înregistrate în anul trecut
- apariții la radio – **114**, față de **80** – în 2011
- presa scrisă, portaluri, agenții de presă – **217**
- apariții în mass-media locală și regională – **86**
- Conferințe de presă, briefinguri, cluburi de presă – **8**, față de **5** în tot anul trecut.
- Comunicate de presă și alte materiale – **469**, față de **420** pe întreg anul 2011.

Cu suportul UNICEF, avocatul parlamentar pentru protecția drepturilor copilului Tamara Plămădeală participă din luna martie curent, săptămînal, la emisiunea „Vocea copilului”, proiect care se va desfășura pînă la sfîrșitul anului.

Săptămînal, șeful Reprezentanței Comrat a CpDOM, Svetlana Mironova participă la emisiunea „Обсуждаем вместе” la televiziunea publică din UTA Găgăuzia.

În contextul organizării Conferinței internaționale științifico-practice din 25 iulie „5 ani de funcționare a MNPT”, timp de o lună, gratis, au fost difuzate spoturi sociale anti-tortură la 3 televiziuni centrale (Moldova 1, Publika TV și TV N4) și 4 televiziuni regionale (GRTV , ATV, Eny-ai TV, Pervii narodni (Găgăuz Yeri).

Mai frecvent reprezentanții CpDOM au participat la emisiuni difuzate de Radio-Moldova, TRM, Publika TV, Jurnal TV, Televiziunea publică din UTA Găgăuzia, radio Europa Liberă.

A fost intensificată colaborarea cu Centrul de Investigații Jurnalistice. În comun cu jurnaliștii de la CIJ au fost organizate două cluburi de presă cu tema: „**Ce s-a întîmplat în instituțiile statului în ultimii 5 ani de la instituirea MNPT în Moldova**” și „**Sărăcia ca impediment pentru egalitatea de șanse**”. Cluburile menționate de presă s-au desfășurat cu participarea avocaților parlamentari Anatolie Munteanu și Aurelia Grigoriu.

Subiectele mai mult mediatizate: situația în domeniul drepturilor omului în ansamblu; problematica combaterii torturii și relelor tratamente; semnalul lansat de avocatul parlamentar privind posibilitatea producerii unui dezastru ecologic pe râul Nistru; reacțiile avocaților parlamentari la cazuri de încălcare a drepturilor omului, cum ar fi infectarea elevilor de la școala-internat din Crihana Veche, Cahul; susținerea de Curtea Constituțională a sesizării avocatului parlamentar privind plata indemnizațiilor de boală; cazul de infectare cu TBC a copiilor de la grădinița de copii din satul Bălțata, Criuleni.

Materialele plasate pe pagina web a Centrului pentru Drepturile Omului cu au fost preluate de circa 100 de instituții media din țară, dar și de către 32 instituții media din Ucraina și România)

Stabilirea parteneriatelor în vederea promovării drepturilor omului

Centrul pentru Drepturile Omului și-a extins aria de cooperare cu mai mulți parteneri sociali. Scopul parteneriatelor constituite este de a intensifica promovarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului prin diverse modalități.

Astfel, în perioada de referință au fost încheiate 5 acorduri de colaborare:

- Acordul de colaborare dintre Instituția avocaților parlamentari și Confederația Națională a Sindicatelor din Moldova-parteneriat în vederea consolidării sistemului de protecție a salariaților din Republica Moldova;
- Acordul de colaborare cu Fundația CRIS – „Ecolul Cernobilului”;
- Acordul de parteneriat dintre Instituția națională a ombudsmanului și Centrul de Reabilitare a Victimelor Torturii “Memoria”;
- Acordul de parteneriat între CpDOM și Centrul Internațional Antidrog, IDEC Moldova;
- Acordul de cooperare dintre CpDOM și administrația Companiei publice “Teleradio-Moldova”.
- În proces de negociere se află proiectul de memorandum de colaborare cu Instituția Națională a Justiției și instituția ombudsmanului din Ucraina

Acordurile menționate sînt funcționale, o mărturie în acest sens fiind acțiunile organizate în comun cu instituțiile vizate la scurt timp de la instituirea parteneriatelor de colaborare.

Astfel, pe 17 februarie 2012, CpDOM în comun cu Confederația Națională a Sindicatelor din Moldova a organizat Masa Rotundă „Realizarea dreptului la muncă pentru persoanele cu dizabilități în Republica Moldova”.

Compania publică „Teleradio-Moldova” a fost partenerul media a CpDOM în desfășurarea Conferinței internaționale științifico-practice cu prilejul împlinirii a 5 ani de la instituirea Mecanismului național de prevenire a torturii în Republica Moldova.

La inițiativa Centrului pentru Drepturile Omului, pe 22 mai curent, în cadrul Centrului Republican de Reabilitare și Integrare Socială (CRIS), a fost inaugurat Biroului Public al Avocatului Parlamentar. Subdiviziunea în cauză a fost creată pentru acordarea de asistență juridică persoanelor cu dizabilități, din păturile social vulnerabile și victimelor violenței.

Totodată, în cooperare cu Centrul Internațional Antidrog, IDEC Moldova a fost organizată o masă rotundă cu problematica combaterii consumului de droguri (26 iunie) și lansarea cărții “Drogurile legale și adolescența – răspunsuri la întrebările elevilor și studenților” (6 octombrie).

Potrivit Acordului semnat cu Centrul de Reabilitare a Victimelor Torturii “Memoria”, în comun este elaborat un studiu la tema: “Tortura și tratamentele crude față de copii în contextul justiției juvenile: răspîndirea, influența, prevenirea, detectarea, oferirea suportului și raportare. Studiul în cauză urmează să conțină o analiză profundă privind utilizarea torturii sau a altor forme de abuzuri față de minorii aflați în custodia instituțiilor de stat, cu formularea de concluzii și recomandări pentru ameliorarea situației.

Activitatea editorială a CpDOM

În primele 9 luni au fost editate 6 publicații cu caracter de instruire juridică a populației privind drepturile și libertățile lor fundamentale ale omului și anume:

- Pliantul „Telefonul copilului” pentru maturi;
- Pliantul „Telefonul copilului” pentru copii;
- broșura „MNPT” ;
- broșura „Dreptul la petiționare”.

Funcționarii CpDOM au elaborat două ghiduri: „Manualul funcționarului public în domeniul drepturilor omului” și ”Drepturile omului și problema dizabilităților, destinat persoanelor cu dizabilități și familiilor acestora”.

Toate publicațiile enumerate au fost distribuite petiționarilor, autorităților publice locale, în biblioteci raionale și municipale. Cancelariei Guvernului i-a fost transmis un lot de publicații „Manual al funcționarului public în domeniul drepturilor omului”, care a fost distribuit în diverse ministere și departamente.

La moment se află în lucru la tipografie broșurile „Drepturile persoanelor cu dizabilități” și „Principiul egalității și nondiscriminării”.

Activitatea de instruire în domeniul drepturilor omului

Avocații parlamentari și funcționarii CpDOM au participat, la solicitare, la instruirea unor grupuri profesionale, după cum urmează:

- Instruirea judecătorilor la tema ”Mecanisme naționale și internaționale de monitorizare privind respectarea drepturilor persoanelor cu dizabilități, cu tulburări mentale” (26 martie 2012, Institutul Național al Justiției);
- Instruire pentru parajuriștii care activează în domeniul drepturilor omului ”Interacțiunea între parajuriști și avocații parlamentari” (18 și 19 iulie 2012);
- Instruire pentru efectivul Departamentului Instituțiilor Penitenciare ”Accesul la informație a deținuților – drept fundamental”. (5 septembrie 2012); Instruire pentru efectivul Departamentului Instituțiilor Penitenciare ”Raporturile între administrație și deținuți și resocializarea prin prisma respectării art. 24 din Constituție și art. 3 CEDO” (19 septembrie 2012);
- Instruire pentru funcționarii publici din Pretura sect. Rîșcani, municipiul Chișinău ”Rolul autorităților publice locale în respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului” (10 februarie 2012);
- Instruire pentru managerii din învățământul special în domeniul drepturilor persoanelor cu dizabilități (20 ianuarie 2012);
- Instruiri pentru membrii Consiliului Consultativ privind tehnicile de monitorizare a locurilor de detenție.

Printre beneficiarii acestor instruiri se numără circa 30 de judecători, 25 de parajuriști, 45 de angajați ai sistemului penitenciar, 25 de funcționari publici din cadrul preturilor și Primăriei mun. Chișinău, 20 de pedagogi care activează în instituțiile de învățământ speciale, 8 membri ai Consiliului consultativ.

Activitatea Mecanismului Național de Prevenire a Torturii

În Planul anual de acțiuni al Centrului pentru Drepturile Omului pentru anul 2012 cu referire la sarcinile Mecanismului Național de Prevenire a Torturii au fost preconizate și realizate următoarele măsuri:

- generalizarea respectării drepturilor omului în unitățile militare în perioada satisfacerii serviciului militar;
- generalizarea și realizarea studiului privind respectarea drepturilor omului în domeniul sănătății mintale;
- studiu privind implementarea la nivel național a prevederilor Protocolului opțional la Convenția ONU împotriva torturii(OPCAT), precum și organizarea Conferinței internaționale în contextul împlinirii a 5 ani de la crearea Mecanismului național de prevenire a torturii în Republica Moldova.

În primele 3 trimestre 2012 avocații parlamentari au continuat să monitorizeze situația din unitățile militare, punând accent pe condițiile de cazare a militarilor, relațiile dintre militari. Pe parcursul anului 2012 au fost efectuate 23 vizite de monitorizare în cadrul Forțelor Armate, raportate la 9 pe parcursul anului 2011, dintre care 11 vizite în unitățile militare a Departamentului Trupelor de Carabinieri, 7 vizite în unitățile militare a Armatei Naționale și 5 vizite în Serviciul Grăniceri. În urma monitorizărilor s-a stabilit deficiențele procesului de încorporare a militarilor, menționând că după încorporarea militarilor și după trecerea comisiei medico-militare, pe parcursul satisfacerii serviciului militar, mulți dintre militarii în termen sînt depistați cu boli psihice sau alte boli grave care nu permit satisfacerea serviciului militar.

În ceea ce privește condițiile de cazare a militarilor în unele unități militare, acestea rămîn a fi un temei de îngrijorare a avocaților parlamentari. Astfel, în Brigada de infanterie motorizată „Dacia” din Cahul cantina și baia unității au fost reparate doar cosmetic, invocînd-se lipsa finanțării investițiilor capitale. Raportul integral privind vizita în u/m ”Dacia,, poate fi consultat la adresa: www.ombudsman.md/md/rapoarte%20mnpt/

Pe parcursul anului 2011 și primelor 9 luni ale anului 2012 de către Instituția avocaților parlamentari au fost vizitate Spitalele de psihiatrie din Chișinău, Bălți și Orhei, precum și Internatele psihoneurologice Bălți, Brînzei, Bădiceni. Constatările cu referire la respectarea drepturilor pacienților, problemele sistemice cu care se confruntă angajații instituțiilor curative au fost sistematizate într-un studiu pe țară. Studiul poate fi consultat la adresa: www.ombudsman.md/md/rapoarte%20mnpt. Actualitatea temei a determinat extinderea cercetărilor, actualmente lucrîndu-se asupra altor capitole.

Pe parcursul primelor 9 luni ale anului 2012, în cadrul Mecanismului Național de Prevenire a Torturii (în continuare MNPT), au fost efectuate 200 de vizite preventive și de monitorizare, dintre care:

- 192 de vizite au fost efectuate de către avocații parlamentari, împreună cu funcționarii Centrului pentru Drepturile Omului din Moldova;
- 4 vizite au fost realizate de către avocații parlamentari, împreună cu membrii Consiliului consultativ;
- 8 vizite au fost efectuate de către membrii Consiliului Consultativ.

Funcționarea eficientă a Mecanismului național de prevenire a torturii, presupune efectuarea periodică a vizitelor preventive în locurile unde se află sau se pot afla persoane private de libertate inclusiv de angajații reprezentanțele CpDOM. Astfel cele 3 automobile achiziționate la sfîrșitul anului 2011 cu suportul Delegației Uniunii Europene în Republica Moldova și transmise reprezentanțelor CpDOM cu sediile în or. Cahul, mun. Bălți și or. Comrat și-au demonstrat eficiența și au contribuit esențial în anul 2012 la realizarea sarcinilor MNPT.

- Reprezentanța Bălți – 52 vizite

- Reprezentanța Comrat – 66 vizite
- Reprezentanța Cahul – 66 vizite
- Oficiul central, Chișinău – 16 vizite

Totodată, situația privind vizitele efectuate în raport cu instituțiile vizitate pe parcursul anilor se prezintă astfel:

N/o	Categoria instituțiilor vizitate	2008	2009	2010	2011	9 luni 2012
1	Instituții subordonate Ministerului Afacerilor Interne	-	73	83	155	126
2	Instituții subordonate Ministerului Justiției	-	44	39	70	44
3	Instituții subordonate Ministerului Sănătății	-	6	2	4	7
4	Forțele Armate ale Republicii Moldova		2	2	9	23
5	Total	43	125	126	238	200

Odată cu sporirea numărului vizitelor efectuate în instituțiile nominalizate se atestă și o creștere a numărului actelor de reacționare ale avocatului parlamentar, inclusiv a propunerilor de îmbunătățire a activității aparatului administrativ.

Astfel, în decursul anului, în temeiul art.27 din Legea cu privire la avocații parlamentari, au fost întocmite 26 de avize, în temeiul art.29 aln.1lit.b), a fost înaintată o propunere de îmbunătățire a activității aparatului administrativ și, în temeiul art.28 alin.(1) lit. b) din aceeași lege, a fost făcute 9 demersuri.

În urma autosesizării avocatului parlamentar vizavi de maltratarea la data de 09.04.2012, în Penitenciarul nr. 13 din mun. Chișinău a deținutei G. C de către colaboratorul Penitenciarului 13 V. C. în adresa organelor Procuraturii a fost înaintat un demers cu propunerea de a iniția o urmărire penală pe acest caz. La data de 13 aprilie 2012 a fost pornită urmărirea penală pe acest caz în baza indicilor componenței de infracțiune prevăzute de art. 309/1 Cod Penal al Republicii Moldova. Cauza penală finalizată a fost remisă spre examinare Judecătoriei Militare.

Pe faptul maltratării deținutului C.V din Penitenciarul 13 Chișinău de către șeful instituției, caz ce a avut loc la data de 06 martie 2012 în urma demersului avocatului parlamentar de a iniția urmărire penală pe acest caz de către organele procuraturii a fost pornită urmărirea penală pe indicii componenței de infracțiune prevăzută de art. 309/1 Cod Penal. Urmărirea penală a fost încredințată Procuraturii militare Chișinău.

Aceste cazuri denotă că agenții publici în activitatea care o prestează își depășesc atribuțiile de serviciu în continuare și uzează neîntemeiat de forța fizică sau amenințări de ordin psihologic asupra persoanelor lipsite de libertate urmărind diferite scopuri. Cu toate acestea funcția preventivă a vizitelor din cadrul Mecanismului național de prevenire a torturii contribuie esențial la diminuarea fenomenului relelor tratamente. În cadrul vizitelor efectuate funcționarii antrenați în vizite de monitorizare și preventive în discuțiile cu conducerea și angajații autorităților vizitate accentuează asupra necesității de a nu tolera fenomenul torturii și relele tratamente, de își exercita onest funcția publică în care au fost angajați și necesitatea tratării cu demnitate a persoanelor ajunse în dificultate și lipsite de libertate. Aceste aspecte, precum și alte tematici ce țin de garantarea dreptului la libertate și integritate fizică au fost promovate în

decursul celor 9 luni ale anului 2012 prin intermediul atelierelor de lucru, conferințelor zonale, precum și seminarelor de instruire în care au fost angajați funcționari ai Centrului pentru Drepturile Omului.

Activitățile efectuate de funcționarii CpDOM și membrii Consiliului Consultativ în primele 9 luni ale anului 2012 în domeniul combaterii fenomenului torturii și relelor tratamente, precum și pentru ameliorarea condițiilor în care se dețin persoanelor limitate în libertatea personală a influențat asupra reducerii numărului de petiții în adresa Centrului pentru Drepturile Omului ale persoanelor ce invocă abuzul într-un fel sau altul din partea agenților publici. Astfel în adresa Centrului pentru Drepturile Omului în primele 9 luni ale anului 2012 au parvenit 82 de petiții în aspectul ce ține de violarea dreptului fundamental la integritate fizică și psihică, ce atestă o reducere cu 146 de adresări față de anul 2011, când au fost înregistrate 228 de adresări de acest gen.

Acte de reacționare ale MNPT pe parcursul anilor de activitate

N /o	Tipul actului de reacționare	2008	2009	2010	2011	9 luni 2012
1.	Avize (art.27 din Legea RM cu privire la avocații parlamentari)	2	11	34	28	26
2.	Recomandări (art.29 alin.(1) lit. b) din Legea RM cu privire la avocații parlamentari)				4	2
3.	Demersuri (art.28 alin.(1) lit. b) din Legea RM cu privire la avocații parlamentari)	2	17	17	9	9 (2 cauze penale pornite)
4.	Propuneri de modificare a cadrului legislativ					2

Protecția drepturilor copilului

Conform prevederilor Planului de acțiuni al CpDOM pentru anul 2012 de către serviciul pentru protecția a drepturilor copilului au fost preconizate și realizate, următoarele activități:

- efectuarea vizitelor preventive în casele internat pentru copii cu deficiențe mintale din Orhei și Hîncești;
- realizarea unui studiu referitor la implementarea Reformei Structurale în învățământ;
- studiu privind violența față de copii;

Monitorizarea spațiului mediatic pentru copii

Rezultatele analizei noastre, care a vizat grila de emisiuni ale IPNA "Teleradio-Moldova", au arătat că doar aproximativ 4% și respectiv 2% din spațiul de emisie, este destinat emisiunilor cu tematica "copii" și "tineret". Studiile în domeniu au stabilit că „copilul telespectator” nu este o entitate dată, egală cu sine, ci este un construct. El se formează într-un anumit fel, iar televizorul are un impact foarte mare asupra acestui proces dat fiind faptul că acesta este omniprezent în viața copiilor. Prin urmare, corelînd acești factori concluzionăm că copiii din Republica Moldova sînt în mare parte consumatori de programe destinate maturilor, ceea ce nu este neapărat un impact pozitiv asupra dezvoltarea copiilor.

Studiul referitor la implementarea Reformei Structurale în învățământ

O analiză a CpDOM a stabilit că aproximativ 56% din instituțiile afectate de Reformă au fost reorganizate, iar 44% au fost închise; aproximativ 19% dintre lucrători au fost transferați, 28% au fost recalificați, și 53% disponibilizați; zilnic către școlile de circumscripție călătoresc peste 7000 de copii; pentru a asigura transportul copiilor care călătoresc, la moment realizării analizei, erau necesare aproximativ 172 de unități de transport; autoritățile indicau un număr de doar 143 de unități disponibile, dintre care 88 de unități (sau 62%) erau arendate, și 55 de unități (sau 38%) au fost procurate.

Studiul privind plata indemnizațiilor pentru copiii adoptați și cei aflați sub tutelă/curatelă în raionul Șoldănești

S-a constatat că date oferite de către autoritățile publice locale de nivelul I și autoritățile publice locale de nivelul II sînt diferite, fapt ce a scos în evidență colaborarea slabă și ineficientă, precum și neîndeplinirea atribuțiilor în special de către autoritățile publice locale de nivelul II, care sînt responsabile de coordonarea autorităților de nivelul I.

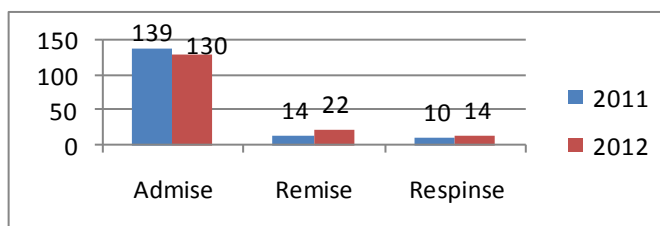
Totodată s-a constatat că nu toate autoritățile achitau indemnizația în sumă de 600 lei conform noilor modificări, ci conform vechilor prevederi, fie nu achitau indemnizațiile deși solicitanții întruneau toate condițiile legale.

Studiul privind respectarea Standardelor minime de calitate privind îngrijirea, educarea și socializarea copiilor din instituțiile de tip rezidențial.

Studiul a scos în evidență cazuri cînd termenul de ședere prevăzut de legislație (nu mai mult de 12 luni) nu se respectă și este cu mult depășit. Unii copii sînt plasați în instituțiile rezidențiale pînă la absolvirea clasei a noua, astfel, încalcîndu-se prevederile p.25 din Hotărîrea Guvernului nr.432 din 20.04.2007 privind aprobarea Standardelor minime de calitate privind îngrijirea, educarea și socializarea copiilor din instituțiile de tip rezidențial.

Examinarea adresărilor.

În tabelul alăturat este reflectată ponderea adresărilor admise, remise și respinse, din totalul adresărilor scrise care au fost examinate în perioada de raportare de către avocatul copilului.

În total de către Serviciul pentru Protecția Drepturilor Copilului au fost elaborate **30 acte de reacționare (27 în 2011)**. Dintre acestea **17 avize cu recomandări (25 în 2011)**, în temeiul art. 27, alin. (1), și **10 sesizări (2 în 2011)**, în temeiul art. 28, lit. d), și **2 acțiuni înaintate în judecată (0 în 2011)**.

În cea mai mare parte, avizele cu recomandări au fost înaintate către structurile teritoriale de asistență socială și protecția familiei (6 avize cu recomandări), prin care s-a recomandat repunerea în drepturi a copiilor drept urmare a acțiunilor/inacțiunilor autorităților locale de nivelul I, în urma cărora au fost lezate drepturile copiilor la asistență și protecție socială, determinarea statutului copiilor rămași fără ocrotire părintească, documentarea copiilor etc.

Totodată, avize cu recomandări au fost înaintate și către Direcțiile Generale Învățământ Tineret și Sport, cu referire la asigurarea accesului la educație a copiilor, îmbunătățirea condițiilor în instituțiile de învățământ, respectarea dreptului la integritatea fizică și psihică a copilului.

Astfel, în cazul a 3 dintre avizele expediate de către avocatul parlamentar recomandările au fost realizate, iar în 8 cazuri recomandările au fost realizate parțial. La moment nu au fost recepționate răspunsurile referitor la 6 avize.

Privitor la sesizările elaborate de către avocatul parlamentar menționăm că 5 dintre acestea au fost expediate în adresa Cancelariei de Stat, prin care a fost solicitată inițierea controlului administrativ a actelor emise de către autoritățile publice locale de nivelul I și II. În rezultatul examinării sesizărilor avocatului parlamentar, solicitările au fost satisfăcute totalmente într-un singur caz, iar în alte 4 cazuri au fost confirmate încălcările sesizate deși nu satisfăcute totalmente.

Totodată, avocatul parlamentar a înaintat 2 acțiuni civile în instanța de judecată. Una dintre acestea a fost înaintată referitor la decesul unui minor de 13 ani, în instituția medicală Spitalul clinic Republican pentru Copii "Emilian Coțaga", solicitându-se recunoașterea violării dreptului la viață și încasarea prejudiciului material și moral.

Menționăm că în rezultatul examinării unei alte acțiuni civile înaintate de avocatul parlamentar în interesul unui copil minor, victimă a abuzului sexual ce a avut loc într-o tabără de odihnă, instanța a recunoscut încălcarea dreptului de către stat la acordarea asistenței psihologice recuperatorii copilului victimă, însă nu a satisfăcut solicitarea referitor la încasarea prejudiciului material și moral în folosul victimei. Avocatul parlamentar consideră că o astfel de decizie este inadmisibilă odată ce a fost recunoscută lezarea dreptului, și că aceasta nu este în spiritul prevederilor Convenției ONU privind drepturile copilului, din care considerente a înaintat cererea de apel.

Activități de propagare a cunoștințelor în domeniul apărării drepturilor și libertăților constituționale ale omului.

Conform prevederilor art. 33 din Legea cu privire la avocații parlamentari, nr. 1349- XIII din 17.10.1997, avocații parlamentari desfășoară activitate de propagare a cunoștințelor în domeniul apărării drepturilor și libertăților constituționale ale omului. În acest context au fost realizate următoarele activități:

- *Masa rotundă la tema " Responsabilitățile autorităților față de drepturile copilului", organizată în orașul Drochia în parteneriat cu UNICEF Moldova.*

În cadrul evenimentului s-a realizat o vizită de monitorizare în Școala internat sanatorială din orașul Drochia. Totodată, a avut loc masa rotundă cu autoritățile locale referitor la rolul și responsabilitățile acestora în promovarea și protecția drepturilor copilului.

- *Masă rotundă organizată în parteneriat cu MAI la tema "Eficientizarea activității de prevenire a delincvenței juvenile".*

La eveniment au participat inspectorii birourilor de minori din cadrul comisariatele de poliție și ofițerii de ordine publică. În cursul întrunirii, avocatul parlamentar s-a referit la activitatea de profilaxie a delincvenței juvenile, desfășurată de organele de poliție, lucrul în domeniul apărării drepturilor copiilor din grupul de risc, a prezentat experiența pozitivă a altor state în domeniul prevenirii delincvenței juvenile și lucrul cu minorii aflați în conflict cu legea.

- *Masă rotundă cu autoritățile sectorului Rîșcani, mun. Chișinău privind consultarea opiniei publice și identificarea soluțiilor comune cu autoritatea publică locală în scopul asigurării dreptului la alimentație a copilului.*

În cadrul întâlnirii s-au discutate problemele existente la capitolul asigurarea dreptului la o alimentație sănătoasă și adecvată a copiilor. Printre acestea s-a menționat nerespectarea condiției de însoțire a produselor de origine animală cu certificate sanitar-veterinare și de calitate. S-a menționat că adesea în procesul de achiziții se pune accentul pe preț și nu pe calitate, astfel copiii se alimentează cu produse de o calitate și proveniență dubioasă. Frecvent termenul de valabilitate a produselor alimentare este expirat.

- *Masă rotundă privind adopția internațională.*

În cursul dezbaterilor din cadrul sesiunii la tema adopției, avocatul parlamentar a subliniat că prioritare sînt menținerea sau reintegrarea copilului în familia biologică sau extinsă. Referitor la Legea cu privire la regimul juridic al adopției, avocatul parlamentar a menționat că aceasta a fost adoptată cu întîziere și că are un șir de deficiențe. În prezent un grup de lucru elaborează propuneri de perfecționare a legii vizate.

Cu ocazia Zilei Internaționale a Copilului Avocatul parlamentar pentru protecția drepturilor copilului Tamara Plămădeală a organizat **Conferința Națională** cu genericul **Opinia copiilor contează!**

Evenimentul a întrunit liceeni din toate raioanele republicii, elevi cu o poziție de viață activă, promotori și susținători ai ideilor noi în sprijinul unei societăți în schimbare. Avocatul parlamentar a cerut opinia copiilor despre drepturile care le sînt încălcate. În cadrul Conferinței a fost lansat site-ul www.copiii.webs.md elaborat de angajații Serviciului Pentru Protecția Drepturilor Copilului al CpDOM. Acest site își propune să fie un forum de discuții la orice temă interesantă pentru copii, un loc unde ei își vor spune liber opinia privitor la problemele cu care se confruntă, unde vor fi tratați cu încredere, vor găsi susținere, sfaturi.

Vizite de monitorizare

Reieșind din atribuțiile avocatului parlamentar, prevăzute în art. 23 prim din Legea cu privire la avocații parlamentari, prind efectuarea vizitelor preventive în locurile unde se află sau se pot afla persoane private de libertate.

În acest context la data de 14 iunie 2012 a fost efectuată vizita de monitorizare în casa internat pentru copii cu deficiențe mentale din Hîncești, iar la data de 19 iunie a fost efectuată vizita preventivă în casa internat pentru copii cu deficiențe mintale din Orhei.

Concluziile formulate în rezultatul vizitelor au fost: că plasarea copiilor cu deficiențe mentale într-un spațiu izolat, fără alocarea surselor financiare suficiente pentru întreținerea copiilor fapt ce nu îndreptățește autoritățile de stat. Buna funcționare a instituției nu s-ar fi realizat fără suportul donațiilor și ajutoarelor financiare.

Problemele de sistem ce împiedică activitatea normală a casei internat pentru copii cu deficiențe mintale din Hîncești sînt:

- Salarizarea insuficientă a colaboratorilor; numărul mic al personalului de îngrijire (dădace); necesitatea revizuirii normelor la un tutelat în ceea ce privește alimentația, medicamentele, îmbrăcămintea, încălțămîntea, etc.; lipsa unui program individual de reabilitare pentru fiecare beneficiar; lipsa unui psiholog în instituție; lipsa unei evidențe clare a dosarelor; lipsa noptierelor pentru fiecare copil; fluctuația și lipsa cadrelor calificate; lipsa unui autoturism cu platformă ce ar permite transportarea persoanelor în cărucior; lipsa unei secții de reabilitare; lipsa unei secții de reasamblare a cărucioarelor pentru a le adapta la necesitățile beneficiarilor.

Rezultatele vizitei au fost incluse în raportul ”Generalizarea și realizarea studiului privind respectarea drepturilor omului în domeniul sănătății mintale”.

Reprezentarea instituției în cadrul Grupurilor de lucru.

Avocatul parlamentar împreună cu juriștii din cadrul Serviciului pentru Protecția Drepturilor Copilului fac parte din următoarele Consilii și Grupuri de lucru :

- Consiliul pentru adopții internaționale de pe lângă Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei;
- Consiliul Național pentru Protecția Drepturilor Copilului;
- Grupul de lucru pentru ”Reforma sistemului de justiție pentru copii”;
- Grupul de lucru pentru ”Eliminarea celor mai grave forme ale muncii copilului”
- Grupul tehnic al Consiliului Național pentru Protecția drepturilor copilului.

Rezultatele acestor activități sînt prezentate în tabelul următor.

